

צוות חשיבה לקידום שיתוף פעולה אזורי בתחום החדשנות האקלימית

מפגש רביעי, יום ראשון 05.05.24

מיקום: משרדי Startup Nation Central, ת"א

במפגש לקחו חלק כ-50 משתתפים מתעשיית ה-Climate-Tech בישראל, גורמי ממשל רלוונטיים, אקדמיה וארגוני חברה אזרחית (רשימת המשתתפים בסוף המסמך). הפרויקט הינו פרי שיתוף פעולה של המכון הישראלי לדמוקרטיה, אקופיס מזה"ת וסטארט-אפ ניישן סנטרל (SNC).

להלן עיקרי הדברים שנאמרו במפגש:

דברי פתיחה:

דפנה אבירם ניצן, מובילת פרויקט ההיערכות למשבר האקלים במכון הישראלי לדמוקרטיה: עברה כמעט שנה מאז שהשקנו את עבודת הצוות לקידום שיתופי פעולה אזוריים בתחום ה-Climate-Tech. היום מתקיים המפגש הרביעי, כאשר המפגש החמישי יתקיים בכנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה (22.5.2024). מזכירה שבדצמבר האחרון, קצת אחרי אירועי אוקטובר, התקיים מפגש של הצוות בוועידת האקלים שהתקיימה בדובאי. למרות האווירה המתוחה, זכינו לייצוג מוצלח בזכות יזמי אקלים ונציגי שלושת הגופים שמובילים את הפרויקט: Startup Nation Central, אקופיס מזה"ת והמכון הישראלי לדמוקרטיה.

הפרויקט כזכור הושק לפני אירועי 7.10. כשדנו על קידום שיתופי פעולה אזוריים בתחום ה-Climate-Tech זה היה נראה מאוד הגיוני, אך כשהגיע השביעי לאוקטובר התלבטנו מה לעשות עם הפרויקט והחלטנו להמשיך אותו. אני חושבת שזו היתה החלטה נכונה, אני מאמינה שאנחנו יכולים לקדם שיתוף פעולה אזורי. הלילה של המתקפה האיראנית הראה לנו שיכול להתקיים שיתוף פעולה אזורי עם מדינות האזור. שיתוף פעולה כלכלי הוא תמיד יותר קל ליישום משיתוף פעולה ביטחוני. יתרה מזאת, הוא אף יכול לפתוח את הדלת לשיתופי פעולה נוספים. מעבר לזה הייתה בי תקווה שנגיע לכנס אלי הורביץ אחרי שכבר עשינו עסקה עם סעודיה ונוכל לדבר על שיתוף הפעולה שהתבסס אך זה עוד לא קרה.

ארי שטרסברג סמנכ"ל אסטרטגיה, SNC: בעקבות אירועי 7.10, בחצי השנה האחרונה העבודה שלנו ב-SNC השתנתה ואנחנו מנסים להבין איך להתאים אותה למצב. שני הנושאים האלו, שיתופי פעולה אזוריים ונושא האקלים הם נושאים חשובים, והשילוב ביניהם מאוד משמעותי. אנחנו עובדים מול מאות חברות בינלאומיות וארגונים שונים בעולם ואנחנו רואים איך התוכניות שלהם השתנו. על אף המצב, יש לנו עכשיו שתי משלחות עם סטארט-אפים ישראלים, אחת במרוקו ואחת בדובאי. כמו כן, למרות שדברים רבים השתנו מאז המלחמה, העולם לא השתנה באופן מהותי. יתר על כן, מצב האקלים אינו משתפר ולכן עדיין יש לנו מה לתרום. בשנתיים האחרונות אנחנו ב-SNC פעלנו רבות כדי להראות לעולם את היכולות שיש לישראל בתחום האקלים. לכן, אני חושב שעדיין יש מקום לשמור על תקווה. באופן ספציפי, אנחנו מאוד גאים בשיתוף פעולה עם המכון הישראלי לדמוקרטיה ועם אקופיס.

גדעון ברומברג, מנכ"ל אקופיס ישראל: אנחנו שמחים להיות שותפים בפרויקט הזה כבר שנה שלמה. אקופיס הוא דוגמה לשיתוף פעולה אזורי שכן הוא ארגון פלסטיני, ירדני וישראלי שממשיך לעבוד יחד, 70 אנשים. לפיכך, אקופיס הוא הוכחה שיש אנשים שרוצים לראות מזרח תיכון אחר. מצב האקלים מחמיר ולכן השותפות של אקופיס עם SNC והמכון הישראלי לדמוקרטיה חשובה מאוד, אנחנו עובדים כי אנחנו יודעים שהעבודה הזו הכרחית. זה נכון שהתנאים קשים, אבל קיימת בנו התקווה שהמצב ישתפר. נאדה, המנהלת הפלסטינית, יאנה, המנהלת הירדנית ואני לקחנו חלק במפגשים בבריסל, בווינגטון בלונדון ובריאה שעסקו בשיתופי פעולה אזוריים. על מנת לקדם שיתוף פעולה אזורי אנחנו מסתכלים על תוכניות רחבות היקף כגון תוכנית IMEC שה-G-20 חתמו עליה בספטמבר שנה שעברה. יש לנו שאיפה להכניס את

ירדן ואת הרשות הפלסטינית לקואליציה של IMEC. יגיע היום שאחרי המלחמה ואנחנו חייבים להיות מוכנים אליו, בשביל שנוכל לקדם את שיתוף הפעולה שיביא יציבות, ביטחון צבאי וביטחון אקלימי. חשוב לי להגיד שיש תקווה כיוון שיש שותפים בעמאן, ברמאללה, בריאד, באמירויות ובשאר מדינות המפרץ, ולכן העבודה הזאת חשובה.

דפנה: נמצאים איתנו יזמי אקלים, המטרה שלנו היא גם לעזור להם להתגבר על הקשיים בדרך וגם לקדם שיתוף פעולה אזורי ולכן אנחנו עושים מאמצים לרתום קרנות בינלאומיות שיוכלו אולי לשים את הכסף הראשוני.

תמונת מצב אזורית - אתגרים והזדמנויות: מדינות המפרץ – (GCC)

ד"ר מיכל יערי, אוניברסיטת בן גוריון והאוניברסיטה הפתוחה: אני חוקרת את מדינות המפרץ למעלה מעשרים שנה וניתן לראות שהמזרח התיכון עובר שינוי בעשור האחרון, בפרט שינויים תרבותיים ופוליטיים השואפים להדיר את הקיצוניות הדתית ולהביא את הגלובליזציה במטרה להגיע לשגשוג כלכלי ותרבותי.

בעשור האחרון נוצר מצב שלמעלה ממחצית מאזרחי מדינות ערב מתגוררים במדינות שנרמלו את היחסים עם ישראל, כולל יחסים שהם לא בהכרח פורמליים כמו סעודיה. המחצית השנייה חיים במדינות כושלות כמו סוריה לבנון ותימן. בנוסף, חשוב לציין שהאוכלוסייה במזרח התיכון מונה כ-425 מיליון איש, כאשר-65% מהאוכלוסייה מתחת לגיל 30, דבר שממצב את המזרח התיכון כצעיר ביותר אי פעם. הצעירים מחוברים לתקשורת ורואים מה קורה בעולם. הם רוצים להיות חלק מהקהילה הגלובלית, הם לא רוצים קיצוניות דתית כמו דאעש וחמאס, הם רואים באיראן אויב. בנוסף, הם מקבלים תמיכה מהדור המבוגר יותר. אך צריך גם מנהיגות שתמשוך את הצעירים קדימה בשביל שיתרחש שינוי. לדוגמא, בתוניסיה שחוותה את האביב הערבי, היום 75% מהצעירים מובטלים. יש כוח אדם משמעותי לפיתוח האזורי אבל רובו המוחלט מובטל. גם במצרים אחוזי האבטלה גבוהים מאוד ואם לא יינקטו צעדים האבטלה תגדל, דבר העלול להוביל למשברים.

אמנם עוד קיים ציר ההתנגדות, שהוא אנטי-מערבי, פרו-אסלאמי, אך הצעירים במפרץ הבינו שאי אפשר יותר להאשים את ישראל בכל מה שקרה להם. כלומר, הם מבינים שהמנהיגים שלהם הובילו אותם למצב הקשה שהם נמצאים בו.

בנוסף, יש את משבר הפליטים, 55.3% מהפליטים בעולם הם ערבים, כאשר 36.1% מהפליטים בעולם גרים באזורים ערביים. במילים אחרות, יש לנו כמות גדולה של פליטים שנמצאים במדינות ערב. חלק גדול מהפליטים הגיעו עקב מלחמות באזור כמו המלחמה באיראן, סוריה ועוד. כלומר, התפיסה הנפוצה שהפליטים הגיעו לאירופה או לארצות הברית היא מוטעית. עקב מצב זה אנחנו רואים תחרות על משאבים בין פליטים ממדינות ערב לבין אזרחים של המדינות. דבר שעתיד להוביל לחוסר יציבות פוליטית ויכול להשפיע על היציבות בישראל.

כמו כן, בסעודיה משקיעים הרבה משאבים בשביל להפוך את המדינה לבירת הגיימנג העולמית, בכך סעודיה שואפת לרכוש ידע מקצועי לאזרחים ולהביא משרות. בשביל זה המדינה צריכה ליצור שיתופי פעולה עם מדינות המערב, כשישראל ביניהן. מוחמד בן סלמאן, יורש עצר הסעודי, הוא אחד המנהיגים החשובים ביותר היום במזרח התיכון והוא שואף לקדם את ההתפתחות הטכנולוגית. חשוב גם לציין שבסעודיה נשים הן חלק מהותי בכלכלה, כאשר שליש מהסטארט-אפים מנוהלים על ידי נשים.

תפקידם של מוסדות בינלאומיים בטיפוח שיתופי פעולה אזוריים

אביבה שטיינברגר, Director, Innovation Diplomacy, Startup Nation Central: כחודש לפני ה-7.10 התקיימה פה ישיבה עם שגרירת ארצות הברית דאז, סטפני האלט ושגרירים מבחריין, מרוקו ומאחוד האמירויות ודנו בעתיד של שיתופי הפעולה. בזמנו היינו אופטימיים ממה שעתיד להגיע. בפרט, דנו בנושאים

הקושרים לביטחון תזונתי, מים, ואנרגיה. ולמרות שחודש לאחר מכן המציאות השתנתה החלטנו להמשיך לדון בשיתופי הפעולה מתוך ההבנה שמדובר בנושא עם חשיבות גבוהה בעל פוטנציאל משמעותי.

בדצמבר, בוועידת האקלים בדובאי דנו בחשיבות של שיתוף פעולה אזורי ובאופן שראוי שיעוצב לאחר אירועי ה-7.10. דנו בשיתופי הפעולה ביום שאחרי המלחמה מתוך ההבנה שהאתגרים שאנחנו מתמודדים איתם יהיו קיימים גם לאחר המלחמה. קיימנו מפגשים רבים שדנים בשיתופי פעולה, ביניהם מפגש במנאמה, מפגש עם N7 Initiative באבו דאבי, מפגש של 70 נשים ממדינות האזור במרוקו ועוד. כמו כן, היינו במפגש שהתקיים במכון ווילסון בווינגטון די.סי כשהנושא שדנו בו הוא יצירת שיתוף פעולה בנושאי אקלים וכן היכולת של חדשנות בנושאי אקלים להוות בסיס למחשבה על היום שאחרי.

דבר אחד שעלה בשיחות ובתכנונים זה החשיבות של ארגונים בין לאומיים ביצירת שיתופי הפעולה הללו. התפיסה כלפי גופים בין לאומיים השתנתה, כאשר היום אנחנו שמים יותר חשיבות לעירוב של גופים אלו ביצירת השיתופים. אנחנו מבינים היום את החשיבות ואת התפקיד הנחוץ של הגופים האלו ביצירת שיתופי פעולה מסוימים. ברצוני להדגיש שהיום יותר מתמיד לגופים האלה יש חשיבות. יש בנקים בין לאומיים שרוצים לקחת חלק במימון פרויקטים של שיתופי פעולה אך עולות בעיות לגבי הדרך שבה יש לפעול בעזה ולכן כשדנים על שיתופי פעולה יש לדון גם איך יראה המצב בקשר לעזה. סוגיית משבר האקלים משותפת ולכן מאפשרת ליצור שיח ושיתופי פעולה בין גורמים בסביבה על אף המשבר.

תובנות מעבודה במדינות האזור

רותם ארז, CBO, H2Pro: H2Pro הוא סטארט-אפ ישראלי בן יותר מ-5 שנים שהתחיל בטכניון. קיבלנו השקעות מקרנות רבות והצלחנו לגייס מעל 100 מיליון דולר. מטרת הסטארט-אפ הינה להביא טכנולוגיה שתהפוך את השימוש במימן ירוק למשהו יעיל יותר וכלכלי יותר.

כשהתחלנו עלתה השאלה איפה אפשר להשתמש במימן ירוק בממדים גדולים והבנו שזה יכול להיות בארה"ב, אירופה ובמזרח התיכון. במזרח התיכון, יש שילוב של כמה גורמים: הקרבה הגאוגרפית של המזרח התיכון, היכולת לייצר אנרגיה ירוקה בכמויות גדולות, שנובעת מזה שיש המון שטח ומשאבים כמו רוח ושמס. בנוסף, ראינו תנועה של גופים גדולים לאזור עקב המלחמה באוקראינה שגרמה לאירופאים לחפש דרכים אחרות להשיג אנרגיה.

לפני כשנתיים וחצי התחלנו להתמקד באזור ולהבין אותו. **איחוד האמירויות**, אני מתכוון לאבו-דאבי שם ADNOC הצליחו להוציא נפט מהחול ולאחר מכן הבינו שהדלק ייעלם, ולכן הם מחפשים דרכים אחרות להשיג אנרגיה. **במרוקו** יש "Capacity factor" ממש נדיר מצד אחד, מצד שני יש קרבה גאוגרפית לאירופה. בנוסף, יש שם שחקן תעשייתי יוצא דופן - OCP, שזו חברה דשנים מהגדולות בעולם שצורכת אמוניה שמורכבת ממימן ולכן יש שם שוק גדול של מימן ירוק. **בסעודיה** עם הפרויקט של NEOM לבניית עיר ירוקה, אישרו בנקים בחודשים האחרונים מימון של שמונה מיליארד דולר. במצרים ובירדן ניסינו גם כן להיכנס לשוק.

בשביל להבין כל שוק הגענו לשם פיזית. כלומר, הגענו לתערוכות וכנסים והסתובבנו בשטח. בנוסף, אנחנו חברים בגוף הנקרא DII, גוף גרמני שיושב היום בדובאי המאגד סביבו מעל 100 חברות ומסתכל על העולם הירוק עם דגש על המימן. דרך החברות בגוף הזה יצרנו קשרים. באמירויות הקשרים כללו את כל הגורמים המרכזיים כמו Mubadala, ADNOC, ADQ, Masdar ועוד, חלקם גם באו לבקר אותנו וחלק רצו להשקיע. גם במרוקו פגשנו את כל את הגורמים המרכזיים כמו גורמים ממשלתיים ושחקנים נוספים. ב-COP27 ניצלנו את ההזדמנות וחתמנו על הסכם עם מרוקו. בסעודיה אנחנו בקשר גם עם NEOM ו-ACWA.

יש קשיים גם לפני ה-7.10, עצם זה שיש חברה ישראלית בלי מוצר מוגמר, שהמוצר הראשון שלה יותקן כאן בסוף שנה הבאה כבר מהווה אתגר. בנוסף, פילוטרים בעולם האנרגיה עולים עשרות מיליוני דולרים ויש להם סיכון גבוה. בטווח הקצר אחרי ה-7.10 היו הרבה שיחות חמות וחיבוקים ברמה האישית אולם ב-COP28 שהתרחש בדובאי היה אווירה שונה מאוד לעומת COP27. היו הרבה פגישות עם אותם גורמים שהזכרתי קודם אבל התחלנו כבר לשמוע קולות אזהרה.

בחודשים האחרונים קורה מעט ואנחנו לא מקבלים תגובות מהירות. אני חושב שבאופן כללי האזור הזה מתאפיין במערכת יחסים איטית שנבנית.

דפנה: בהחלט חידדת לנו את האתגרים, ועדיין זה מחזק לי את התפיסה שחייבים את המעורבות של גופים בינלאומיים בחזון שלנו ושל שלושת הגופים שמובילים את היוזמה הזו. זה הטכנולוגיה הישראלית, היוזמות הישראלית, היתרון היחסי שיש לכל מדינה באזור, אם זה שטח או רוח בשילוב של כסף בינלאומי שייתן את הדחיפה הראשונית לשיתופי פעולה כאלו. לאחר מכן אפשר לתת לעסקים לפעול. אם נצליח בזה, בקידום כמה שיתופי פעולה כאלו על ידי מימון של גורמים בינלאומיים שהזכרת, אני חושבת שעשינו את הדחיפה שלנו. אמנם אנחנו לא יכולים לפתור את הבעיות הגיאופוליטיות אבל אני חושבת שכן אפשר לקדם שיתופי פעולה עסקיים כאלו עם האינטרס המשותף.

עיקרי הדברים שנאמרו בשולחנות העגולים:

שולחן 1 - גישור בין תרבויות עסקיות ופערים מבניים

משתתפים: אביב ברקוביץ' – רשות החדשנות | גדעון ברומברג – ECOPEACE Middle East | גלעד שרון - קצא"א - קו צינור אירופה אסיה | דוד שורמן – IDI | לי רכט - Aleph Farms | עידו קטושבסקי – IDI | צפרייר אסף – Blue Laurel Advisors .

הנושא הראשון שעלה לדיון הוא הצורך שהגורם המתווך יהיה גוף ניטרלי, שכל מדינה יכולה להצטרף אליו. כלומר, לא מרכז שמנוהל על ידי ישראל, אלא מרכז משותף שכל מדינה בוחרת אם להצטרף (במיוחד עכשיו שישראל נתפסת בצורה לא טובה). עלה גם שהגוף המתווך צריך להיות בעל אינטרסים נכונים, כלומר שיפעל בהתאם לחזון התוכנית.

בנוסף בדיון עלה שהמיקוד צריך לעבור ממכירת טכנולוגיה למדינות ערב, ליצירת שיתופי פעולה אמיתיים. כלומר, במקום לראות במדינות האזור מאגר כסף שיכול לשלם עבור טכנולוגיה יש לראות אותם כגורמים שיכולים בעצמם לקדם טכנולוגיה. הטכנולוגיה תוכל לעבור בין המדינות השונות ולא רק בין ישראל אליהם. יתרה מזאת, ניתן ליצור פרויקטים שמערבים שיתופים בין חברות ישראליות לחברות במדינות האלו.

כמו כן, עלתה דרישה להגדיר מטרות ברורות לפרויקטים. אם בעבר התפיסה הייתה שישראל שמה לה למטרה למכור טכנולוגיה, המטרה צריכה להיות שיתוף פעולה אמיתי. בשביל לקדם את המטרות צריך גם לקבוע יעדי ביניים ולשקף אותם. היעדים צריכים להיות ניתנים לכימות ומדידה (הפחתת X פחמן, שיפור X של מי שתייה). הצגת יעדים באופן כזה חשובה במיוחד עבור בנקים בין לאומיים שכן הם מעוניינים להשיג התפתחות ולכן כאשר מתכננים שיתוף פעולה צריך להמחיש כיצד הוא מוביל להתפתחות בערכים מספריים.

נושא נוסף שעלה בדיון הוא תפקיד הממשלה בביסוס שיתופי הפעולה. עלה כי הנחיות המגיעות מהממשלה מכווניות בצורה יותר בהירה מה החברות צריכות לעשות וכך הן ידעו לפעול. כמו כן, עלה צורך לתת ביטוח לפרויקטים שכן הרבה פרויקטים הם בעלי סיכון גבוה ולכן בשביל לתמרץ יצירת שיתופי פעולה על הממשלה לבטח אותם. יש כרגע תוכניות שעוזרות לפרויקטים אך צריך עוד. לבסוף, הוצע להציג את הניסיון ליצור שיתופי פעולה כפרויקט לאומי אך עלה החשש מהשימוש במילה חזון שכן זה עלול ליצור אנטגוניזם.

כמו כן, עלה הצורך במתן תמריצים ליזמים ישראלים להישאר בתהליך. מאחר שהרבה חברות מוותרות על שיתופי פעולה לאחר שנה, צריך לעודד אותם להישאר יותר. הקצב של התהליכים עם מדינות האזור איטי יותר ועלול לקחת יותר מ-3 שנים. נקודה נוספת נוגעת לצורך להבין את התרבות והחוקים של המדינות שאנחנו רוצים לקיים איתן שיתופי פעולה ולפעול לפי החוקים שלהם. בהקשר זה הודגש שקשרים אישיים מהותיים ליצירת שיתופי פעולה.

לבסוף דנו על כך שבהרבה מדינות מערכת הביטחון או גורמי שלטון אחרים מהווים גורם מהותי במניעה או ביצירה של שיתופי פעולה ולכן יש לקחת אותם בחשבון ולהיות בשיח מולם.

שולחן 2 - אסטרטגיות כניסה לשוק

משתתפים: אמיר פלג – Takadu | ארי סטרסברג - SNC | אשל ליפמן - Extentia Capital | גארי - SNC | גלית כהן - INSS | הילה ליפמן - מכון הייצוא | יוסף אברמוביץ - Gigawatt impact | כרמית אורון - Salicrop | רותם ארד - H2PRO | שלי זרגרי - Gencell | פלג גוטדינר - אקופיס

הנושא הראשון שעלה בשולחן הוא הקשיים שנתקלים בהם יזמים שרוצים להיכנס לשווקים. מאחר שמדובר בשווקים חדשים, יזמים וסטארט-אפים מתקשים לזהות מי הם השחקנים והשותפים הרלוונטיים בכל שוק, דבר המקשה עליהם להיכנס לשווקים. מכאן, שלושת הגופים שיש לאפיין הם: צרכני הקצה, גורמי תיווך (מפיצים, איגודים) ושחקנים ממשלתיים. לאור המורכבות של היחסים בין השחקנים יש חשיבות לקדם קשרים מול שלושת הגורמים במקביל.

בנוסף עלתה הנקודה שעצם הזהות הישראלית יכולה ליצור מחסום משפטי ותרבותי שאותו צריך לעבור. בכניסה לשוק, צריך לבחון את התפיסה המשפטית המקומית בעבודה עם ישראל וכן תפיסות משפטיות הקשורות בקבלת כסף ועבודה עם גורמים אזוריים. לכן, השחקנים הישראלים זקוקים לקווים מנחים לגבי החוקים המשפטיים. כמו כן, חשוב שהממשלה תדאג להסכם גג שתחתיו העשייה העסקית תתקיים. ראינו במדינה כמו מרוקו, שהסכם גג מפחית את התלות באישורים נוכח השליטה הצנטרליסטית במדינות הללו. בנוסף ראינו גם שיש חשיבות להסדר עם המדינה הרלוונטית, שכן זה פוטר את הסטארט-אפים מהליכי מכרז וכך הם לא מגיעים למצב בו הם נאלצים להתחרות בתאגידיים עולמיים.

הרעיון שעלה הוא שמשד הכלכלה יעסוק באופן שוטף בעדכון הגופים הרלוונטיים במגזר הפרטי. צריך לגבש הנחיות לגבי הדרך לפעול בכל שוק, שיכללו התייחסות לנקודות כגון עם מי צריך לדבר וכו'. כמו כן, עלה צורך ליצור בסיס נתונים נגיש שהמשתתפים בצוות יוכלו לתרום לו תובנות כדי להעשיר את כל המשתתפים, שכן קיים צורך בגישה למידע עדכני ואמין על סמך ניסיון.

נושא נוסף שנידון נגע לכך שגורמים בינלאומיים יכולים להפחית את קשיי החדירה של שחקנים ישראלים. מיפוי של הגורמים הבינלאומיים חשוב וצריך להגיע דרך הממשלה על מנת שהמידע יונגש באופן טוב יותר לחברות וליזמים.

אנקדוטה מעניינת נוגעת לכך שחלק מהחברות שינו גישה והחלו במקום מוצר למכור שירות הכולל ייעוץ. לאורך זמן הן הבינו שקל יותר ללקוחות לקבל חוזי ייעוץ ושירות מאשר מוצר פיזי.

שולחן 3 – סדרי עדיפויות ממשלתיים וקידום אינטגרציה אזורית

משתתפים: אביבה שטיינברגר - SNC | שרון בנגוי – אקופיס | אביטל עשת - משרד הגניס | אלון אטקין - המשרד לשת"פ אזורי | אנדרי סוסליקוב - ראש תחום סביבה בהתאחדות התעשיינים | ארז סומר - IDI | בינה ברודי - גיגהוואט גלובל | גדעון בכר - שליח מיוחד לשינוי אקלים במשרד החוץ | גיל שאקי - סמנכ"ל Capital Nature | גלית הררי - משרד החקלאות מרכזת שת"פ אזוריים במסגרת הסכמי אברהם | דניאל ורנר - משרד החקלאות | דני גטרינש - לשכות המסחר | ויקטור וייס - רמ"ח אקלים מל"ל | יעל אבירן – עצמאית, בעבר מרכז פרס לחדשנות | כרמלה שמיר - משרד החוץ | מיכל גולדנברג - עמיתת ממשק במל"ל | מיכל יערי - אוני' בן גוריון | נועם מוזס - חקלאות ימית משרד החקלאות | נטע גלנור - פורום האקלים הישראלי | סיון כהן שחרי - מנהלת חדשנות DeserTech | קרינה רובינשטיין - חממת E | נגב | קרן וייס - מחלקת סביבה הרצוג פוקס נאמן | שירה עפרון - יועצת אקלים למשרד הבטחון.

הנושא הראשון שעלה הוא שמשדרי הממשלה לעיתים מתקשים ליצור קשרים ביניהם ובין המשק לכן הקשרים האלו יצטרכו להגיע על ידי גוף מתווך. נכון להיום, הגוף היחיד שמסוגל לייצר אינטגרציה הוא המל"ל. כמו כן, צריך בסיס פיננסי, ולכן יש לרתום את משרד האוצר. לפני שמביאים גורמים בין לאומיים צריך קודם להביא בסיס פיננסי. מאחר שיש ישראל יש יתרון בתחום המים, ברמה הלאומית ניתן לקחת את הפיילוט של נושא המים ולבסס באמצעותו קשר בין הממשלה, המגזר אזרחי והעסקים/היזמים, ולגזור

ממנו אסטרטגיה לשיתופי פעולה. חשוב לציין שבשביל לייצר מנגנון כזה צריך שיהיה גוף שירצה לקחת אחריות, וכן צריך שהמשרדים האחרים יסכימו לתת לו את ההובלה.

כמו כן, יש ערך לשיתופי הפעולה של הממשלה עם החברות העסקיות. לדוגמה היכולת של רשות החדשנות לתת מענקים ותמיכות למעשה נותנת אסמכתא עבור ממשלות זרות וחברות בין לאומיות שניתן לעשות שיתופי פעולה עם החברות האלו. בנוסף, יש חשיבות להסכמים - ראינו שהסכמים עם אינטרסים חזקים מצליחים להחזיק גם כאשר יש טלטלות כמו אירועי ה-7.10.

נושא נוסף שעלה צורך לדון בו הוא ביסוס מדיניות ממשלתית לקידום חדשנות אקלימית. ביסוס מדיניות כזו בשילוב נתוני האבטלה הגבוהים במדינות האזור, והחזון הטכנולוגי של מדינות המפרץ, עשוי להוביל לשיתופי פעולה. מנגד, מי שיעשה את העבודה זה החברות העסקיות ולכן ייתכן שיותר ראוי שיהיה מנגנון גמיש שיאפשר קידום חדשנות בתחומים רבים לעומת רק בתחום האקלים. יתרה מזאת, מאחר שיש הרבה תחומים שאפשר ליצור בהם שיתוף פעולה, צמצום המדיניות לאקלים גרידא עלול להוות מכשול ליצירת שת"פים ולכן יש לשקול האם וכיצד ליישם את הצעד.

סוגיה נוספת שעלתה נגעה לזמן שלוקח לבסס שת"פים. לעיתים לגורמים השונים יש פחות סבלנות לתהליכים ארוכים. לכן, יש מקום לבחון איזה תחומים עשויים להוביל לשיתופי פעולה מהירים. כלומר, בנוסף לניסיון לפתח טכנולוגיות חדשות, צריך להיעזר במשאבים ובסטארט-אפים שכבר קיימים בשביל ליצור שת"פים. כמו כן, יש לציין ששיתופי פעולה בתחום כבר קורים או קרו בעבר אבל הם זקוקים לתמיכה בשביל להתקיים.

נוסף לכך, עלתה ביקורת כלפי התנהלות הממשלה בהקשר האקלים. בישראל לא הוטמע נושא האקלים בצורה מספיק יסודית ויש צורך לקדם שיח תקשורתי בנושא ולצד זה לפתח מדיניות.

לבסוף הודגשה חשיבותן של קהילות החדשנות. לדוגמה, DeserTech היה מיזם משותף של משרד הגנ"ס, רשות החדשנות ושחקנים נוספים. המטרה של הקהילות היא לא לקדם את הסטארט-אפים אלא לייצר הזדמנויות עסקיות.

רשימת משתתפים במפגש לפי (א- ב)

שם מלא	חברה	תפקיד
אביב ברקוביץ	רשות החדשנות	מנהל פיתוח עסקי לתחום האקלים
אביטל עשת	המשרד להגנת הסביבה	מנהלת תחום כלכלה וטכנולוגיות
איתמר שחר	ECOPEACE Middle East	
אלון אטקין	המשרד לשיתוף פעולה אזורי	ראש אגף בכיר לכלכלה ופרויקטים
אמיר פלג	TaKaDu LTD	Founder & CEO
אנדריי סוסליקוב	התאחדות התעשיינים	ראש תחום סביבה
ארז סומר	המכון הישראלי לדמוקרטיה	
ארי סטרסברג	Startup Nation Central	
אשל ליפמן	Extantia	Venture Partner

	Gigawatt Impact	בינה ברודי
	Startup Nation Central	גארי סולימאן
שליח מיוחד לשינויי אקלים וקיימות	משרד החוץ	גדעון בכר
	ECOPEACE Middle East	גדעון ברומברג
	Inno Value	גיל שאקי
משרד החקלאות שתפ אזורי לא רגולטורי	משרד החקלאות	גלית אבר הררי
ראשת תכנית אקלים ובטחון לאומי	INSS	גלית כהן
כלכלן ראשי ומנהל מערך החדשנות	קצא"א - קו צינור אירופה אסיה	גלעד שרון
חוקרת	אוניברסיטת בן גוריון	ד"ר מיכל יערי
חוקר	המכון הישראלי לדמוקרטיה	דוד שורמן
		דני קטריבס
מנכלית	Danielle Aviran- בעלת עסק עצמאי Innovation, Impact and Strategy	דניאל אבירן
מנהל אגף קשרי חוץ ושת"פ	משרד החקלאות	דניאל ורנר
Founder	BRIGHTMERGE	דניאל שוואב
	המכון הישראלי לדמוקרטיה	דפנה אבירם ניצן
	מכון הייצוא	הילה ליפמן
רמ"ח אקלים	המטה לביטחון לאומי	ויקטור וייס
	Gigawatt Impact	יוסף אברמוביץ
CEO	salicrop	כרמית אורון
	משרד החוץ	כרמלה שמיר
		לי רכט
	המטה לביטחון לאומי	מיכל גולדנברג
מנהלת	פורום האקלים הישראלי	נטע גלנור
מנהל תחום חקלאות ימית	משרד החקלאות	נעם מוזס
VP Innovation	DeserTech and Climate Innovation Center	סיוון כהן שחרי
	המכון הישראלי לדמוקרטיה	עידו קטושבסקי
מרכז פרויקטים חקלאות ימית	משרד החקלאות	עמית סויה
Advocacy officer	EcoPeace Middle East	פלג גוטדינר
Partner	Blue Laurel Advisors	צפרייר אסף
		קרינה רובינשטיין
Lawyer	Herzog	קרן וייס
		רותם ארד
	משרד הביטחון	שירה עפרון
מנהלת תחום תקשורת, אסטרטגיה וקליימטק	גינסל	שלי זרגרי
	ECOPEACE	שרון בנג'ו